

Classicaal
Inwendige
assiale On

zal leiden,
we met de
te ondervin-
lost te zijn.
combinatie
hier wordt

den in het
Zaken" aan

den snellen
es,
de Acta in
o argumen-
i. De redac-
te blad „De
van geven
te voorzien
en gebruike

tuur in de
dat er heel
welke zon-
n, geeft een
dienden te
taande ver-
boeken te
dollars te
genoeg zal

aan lektuur
toeg genoeg

vestie van
trent onder
len gedaan,
uit kennen
schen in te

de Synode
an de leer
de Heilige
n verzoekt,
je om dit
i de kerk

de aldus:
punt in be-
oals blijkt
in strijd
gevoelen
wij de Sy-

Hudson. Zij
verzoeken
de leiding
om de zui-
ene Genade
te alstru-
boezem der

De Synode
erwerp van
turig, histo-
werpen, om
ormuleering

rd worden,
ke Gerefor-
onomwone
belijdend,
oekt, maar
r van broe-
predikan-

andelt, zul-
ijve rusten,
minderheid

s onze Sy-
en, nog uit-

Council of
zoals wij
Kerken

in Amerika
erschillende
band aan.
nische prin-
oornamelijk
r nu geen

a een com-
ntinuëren,
ven „er be-
dert de be-
eze materie
p eene be-
verbeterde

rugslag ge-
erika.
hoe langer

hoe meer met den internationalen faktor hebben te rekenen.

En hiernede hebben we het voornaamste uit dit hoofdstuk gemeld.

Het vijfde hoofdstuk is getiteld „Kerkenorde-zaken en Emeriti-zaken”.

Daarin komt o.m. voor: „De classis verzoekt de Synode een Commissie te benoemen om te onderzoeken of een classis op kerkrechtelijke gronden een kerkeraad kan of mag afzetten, wijl het herhaaldelijk gebleken is, dat er zeer schadelijke onzekerheid in dezen is”.

Ook wordt door een kerk er op aangedrongen, dat de kerk haar standpunt tot de „Labor Unions”, de Vakverenigingen, wijzige, want, zoo oordeelt deze kerk, „de huidige unions zijn in de praktijk duur en door goddeloos”.

Opmerking verdient ook de verandering, welke door sommigen gewenscht wordt in de emeritaats-regeling. Een der voorstellen luidt: „De Synode verhoogt het gemiddelde salaris voor berekening van emeritaatsbezoldigen tot 1800 dollar”.

Volgen nog Bezwaarschriften (w.o. die in de Jansen-zaak) en Rapporten.

Van meer speciaal Amerikaansch-kerkelijk belang is de kwestie over Sioux Center. Ze is te ingewikkeld, om haar hier uit te leggen.

Een ander rapport handelt over verband met de „Presbyterian Alliance”. De Synodale commissie adviseert tegen deze verbinding. Zij acht de basis van de Alliantie te onbepaald. De tegenwoordige strooming is volgens haar ver verwijderd van het handhaven van het historische Gereformeerde geloof. Aan het praktische werk van de Alliantie ontbreekt het specifieke Gereformeerde stempel, zoo besluit zij.

Uit dit en meerdere voorstellen blijkt, dat er in de Chr. Ger. Kerk behoefte gevoeld wordt aan scherper omlijning.

Het uitvoerigst is het rapport over de verbetering van het Catechetisch Onderwijs.

Ook in Amerika dus dezelfde klacht als bij ons.

Dit heele Agendum nu bevat met de rapporten mee slechts XXXVIII + 42 = 80 bladzijden.

Hoewel het hier en daar wat uitvoeriger kon zijn, kan het ons toch tot voorbeeld strekken.

Wij maken het weleens onnooedig ingewikkeld.

De vorm, waarin de Amerikaansche voorstellen zijn vervaardigd, doet prettig aan.

Men vindt hier geen ellenlange consideransen; aangezien dit en aangezien dat, van oordeel zus en van oordeel zoo besluit de classis ten eerste, ten tweede, ten derde.

Neen, hier wordt kort en krachtig het voorstel vooropgezet. Dan volgen in enkele regels de gronden. En klaar is het.

Met dat al staat de Synode voor menige moeilijkheid.

Ervare zij in bijzondere mate de leiding van den Heiligen Geest.

— Lerwick.

Men leze toch vooral de circulaires, in andere bladen afgedrukt, over den arbeid onder onze visschers te Lerwick.

Er is groote behoefte aan goede lektuur en geld.

Men zende beide of één van beide naar Ds H. J. Heida te Vlaardingen.

— Een stem over het Hedendaagsche Tooneel.

Dit is geen stem uit den Gereformeerden hoek, maar uit den tegenovergestelden.

Zij komt tot uiting in het „Haagsch Maandblad” van deze maand.

Daarin vindt men een artikel van Mr H. G. van der Vlies onder den veelzeggenden titel: „De Nood van onze Tooneelkunst”.

Het is geschreven naar aanleiding van een ander artikel, verschenen in het Januari-nummer van deze periodiek en waarin de tooneelschrijver Dr Fr. van Eeden, de tooneeldirecteur Eduard Verkade en de tooneelkritikus Cornelis Veth hun pessimistisch oordeel over het Hedendaagsch Tooneel uitspreken.

Van het een en ander stelden we onze lezers kort na de verschijning reeds op de hoogte.

Mr van der Vlies geeft eerst nog een samenvatting van hun gevoelen. „De eerste, in hun antwoorden begrepen slotsom, waartoe zij gezamenlijk kwamen, is de erkenning, dat de patiënt inderdaad ernstig ongesteld is”.

Daarmee gaat ook hij accoord.

De diagnose (bepaling van de ziekte) is volgens hem goed, maar op de prognose (bepaling van het verloop der ziekte) heeft hij aanmerking.

„Waar zij de prognose van het ziektegeval stelden, en aanduiden, onder welke omstandigheden de patiënt weer op de been zou zijn te brengen, werkten zij soms met bijna palaeontologische (oudheidkundige) tijdperken in verhouding tot den dreigenden toestand van den zieke”.

Hij licht dit nader toe.

Schreef Fred. van Eeden het recept: „toevoeging van het moreel-religieuze element” en stelde hij als voorbeeld „het vrome mysterie-spel in de middeleeuwen”. Mr van der Vlies vraagt zich af „of binnen afzienbare tijd een geestelijke eenheid

gelijk in de midden-eeuwen het leven beheerschte,.... te verwachten is”.

Eduard Verkade bewoog zich in gelijke lijn als Van Eeden. „Iedere tijd met een geloof, dat de menschen verbindt, zal zijn eigen goed en bloeiend tooneel hebben.” „Iedere tijd met een versnipperd geloof een versnipperd tooneel.” Ook zoo wordt aan verbetering gewaand. Want wie zal de versnippering van geloof doen ophouden?

Cornelis Veth sprak de hoop uit, dat het tooneel weer volkskunst zal worden. Maar hij teekende er bij aan „wij willen deze hoop niet opgeven, maar met zulk een hoop is het tooneel binnen afzienbare tijd niet geholpen”.

Zij bekennen dus: het hedendaagsch tooneel is ziek en binnen afzienbare tijd is verbetering onmogelijk.

Eensdeels sluit Mr van der Vlies zich hierbij aan.

De drie specialisten hebben hier het oog „op het gehalte der gespeelde tooneelwerken”. En daartoe wil hij zich niet uitsluitend bepalen. Als reden geeft hij daarvoor op „reeds omdat ik niet inziet, met welke middelen men het peil van wat thans voor het tooneel geschreven wordt, rechtstreeks zou kunnen verheffen”.

Over het peil der stukken wil hij het alzo niet hebben!

De middelen om dat te verheffen, ziet hij niet. Staat dit niet gelijk met een vernietigend vonnis over het Hedendaagsch Tooneel?

Mr van der Vlies wil dan ook meer zijn aandacht wijden aan het tooneelspel, ofschoon hij gedurig weer op het gehalte der tooneelwerken terugkomt.

Ook met het tooneelspel, met het tooneel als kunstuiting staat het volgens hem treurig geschapen.

Hij toont tegen het woord „amusementkunst”, waarmee men tegenwoordig veel wil goed praten. Het is hem een „even zinloos als weerzinwekkend woord”.

Dat het peil van het tooneel in ons land niet hoog staat, wijt hij in zeker opzicht ook aan onzen volksaard. „Ik laat” — zoo schrijft hij — „de mogelijkheid, de waarschijnlijkheid zelfs gelden, dat in onzen volksaard muzikale aanleg in sterker mate aanwezig is, dan begaafdheid voor tooneelkunst”.

Toch meent hij, dat het tooneel zoo rond de laatste eeuwswisseling een periode van betrekkelijk bloei doormaakte. Maar het hedendaagsche tooneel vertoont een droevig tooneel. „De beenen van onze tooneelkunst bleken niet sterk genoeg, om deze ook slechts betrekkelijke weelde te kunnen dragen”.

Hoe het met het hedendaagsche tooneel als kunstuiting in zijn oogen gesteld is, leert men voldoende kennen uit een zinsnede als deze: „Zoo begon langzamerhand de ellende, waarvan wij nu de beangstigende getuigen zijn”.

Kras zijn ook de volgende uitspraken, die gelijk uit hun inhoud blijkt, het hedendaagsch tooneel in zijn geheel beschouwen en zoowel het gehalte der stukken als het spel betreffen.

„De oorlog drukte dezerzijds het voetlicht, door zijn economische gevolgen, het beschavingspeil van het publiek, dat de schouwburgen bezocht, diep omlaag; deed anderzijds door kwalijk begrepen democratische leuzen aan gene zijde van het voetlicht verwarring ontstaan, en droeg aldus het zijne er toe bij, om de verwildering in ons tooneelleven op te voeren tot de destructieve kracht, welke bedroevende resultaten wij thans zien. En de bemoeienis van de Overheid met tooneelspeelkunst, wel verre van het dreigend gevaar in te dammen, blies door het onder de valsche leus van: „gezonden wedijver” zinloos wegschenden van subsidies den onderlingen strijd nog aan”.

In een noot teekende de schrijver aan, dat hij zijn artikel reeds af had, vóór de beslissing van den Amsterdamschen gemeenteraad, in zake de bespeling van den Stadsschouwburg, viel. Daarop ziet de laatste zinsnede alzo niet speciaal, maar op de overheidsbemoeiing in het algemeen.

Maar wij lezen verder.

„Is het beeld, dat wij hier trachten te geven van den nood, de gebreken, de schaduwzijden van ons tooneel, ook maar een nimmermate overeenkomstig de werkelijkheid, dan schijnt de toekomst, waarin onze tooneelkunst verkeert, bedroevend. En dat is hij ook, en misschien in erger mate dan geloofd wordt door de groote massa der schouwburgbezoekers, die af en toe een vertooning of om wat zij reeds van het stuk vernamen, of omdat een of ander geliefd artiest daarin optreedt, gaan zien”.

Hij vraakt dus den gewonen schouwburgbezoeker als betrouwbaar getuige. De deskundige weet het het best, hoe treurig het hedendaagsch tooneel er aan toe is.

En hij vervolgt: „hierin ligt vooral het gevaar: dat het goede in onze tooneelkunst een bijna hopeloos strijd te voeren heeft tegen het minderwaardige; een strijd, die wel is waar in alle eeuwigheid gevoerd is en zal worden, maar misschien nooit zoo heftig, zoo wanhopend

was als thans, nu de chaotische toestand op de planken een tegenhanger vindt aan deze zijde van het voetlicht, in een publiek, dat niet zoozeer, gelijk men al te vaak meent, den weg naar, als wel in den schouwburg kwijt is”.

Uit de uitdrukking „in alle eeuwigheid” proeft men dadelijk, hoever hij van ons af staat. Overigens dient men wel nota er van te nemen, dat naar zijn inzicht, het tooneel ten allen tijde een bijna hopeloos strijd heeft te voeren tegen het minderwaardige. En het komt hem voor, dat dit het klemmendst van toepassing is op het hedendaagsch tooneel.

Dan noemt Mr van der Vlies een paar stukken, die volgens hem goed waren. Maar... zij „waren na luttele dagen van het affiche verdwenen, terwijl stukken van geestelijk onvergelijkbaar mindere allure hun „honderdste” met gemak halen.... Maar de afstomping van den smaak voor tooneelkunst van de groote massa blijft in ontstellende mate uit den betrekkelijk nog sterken toeloop, die de erarmelijkste Schmiere-vertooningen, niet alleen in achterafgelegen provincie-plaatsen, waar alle tooneel op een gegeven oogenblik welkom kan zijn, maar ook in de groote steden vaak nog vinden. Zoo vreet dit kwaad dieper in”.

Alzoo: de Schmiere-vertooningen, d.i. de knoei, de smerige vertooningen, viert op het hedendaagsch tooneel hoogtij.

Evenwel geeft de schrijver niet allen moed op. Er moet meer tucht, meer concentratie van het beste komen.

Doch bij het aanwijzen van deze remedie verwacht hij de vraag: „Is dat alles?”

Hij vindt het echter al veel en het zou hem genoeg doen, indien althans hierin verbetering kwam.

Wij meenden, zonder vooruit te loopen op onze beloofde artikelen-reeks over het Tooneel, op het oordeel van Mr van der Vlies reeds nu de aandacht te moeten vestigen.

Kort samengevat komt het hierop neer:

1o. Middelen om het peil van de tooneelwerken rechtstreeks te verheffen, weet hij niet.

2o. Het hedendaagsch tooneel als kunstuiting verkeert in ellendigen toestand. De verwildering is opgevoerd tot destructieve (verwoestende) kracht.

3o. Het tooneel als zodanig heeft een bijna hopeloos strijd te voeren tegen het minderwaardige.

4o. Die strijd is misschien nooit zoo heftig, zoo wanhopend geweest als bij het hedendaagsch tooneel.

5o. Op het hedendaagsch tooneel overweegt de Schmiere-vertooning.

Ziet daar het requisitoir van een tooneelliefhebber, van een ingewijde.

Daarin blijft van het hedendaagsch tooneel niets heet.

Hij vertelt daarmee echter niets nieuws.

Wie, om over het tooneel te kunnen oordeelen, jarenlang in de groote pers de tooneelrubriek heeft gelezen, weet, dat dit onder de tooneelkritici een vrijwel gangbare opinie is, al drukt de een zich wat gematigder uit dan de ander.

Als wij ons eens hadden uitgelaten in half zoo krasse termen als Mr van der Vlies, zouden vrijzinnige tooneelliefhebbers als wespen op ons aanvliegen.

Zij zouden gonzen en steken: daar is weer zoo'n bekrompen Calvinist aan het woord, die geen kunst kan waardeeren.

Maar nu is het één humner, die de gedachten van veel harten openbaar maakt.

Den Calvinist maakt men er een verwijt van, dat hij van het hedendaagsch tooneel niets moet hebben.

Doch onder elkander bekennen velen, dat het hedendaagsch tooneel feitelijk toch een bedroefd rommeltje is.

Het gebeurt wel meer, dat wij onze eigen fouten wel inzien, maar het niet kunnen verdragen, dat anderen er ons op wijzen.

Nog een vraag.

Zou één onzer het bij dit licht nog voor het hedendaagsche tooneel durven opnemen?

Men idealiseere niet, hoe het tooneel weleens zou kunnen worden.

Wij moeten niet in luchtverhevelingen leven.

In de werkelijkheid is het tooneel, waarmee we te doen hebben, het hedendaagsch tooneel.

En nu allerlei theoretische en andere kwesties eens ter zijde gelaten, behoort dit niet onder ons vast te staan en ook eenparig te worden uitgesproken, dat wij als christenen, als Calvinisten met het hedendaagsch tooneel geen gemeenschap mogen en kunnen en willen hebben?

— Jhr Mr A. F. de Savornin Lohman †

De Savornin Lohman beleefde heden den dag zijner kroning.

Het is een dag, zooals hij er in de gelukkigste